

Организация и техника на българския печатъ

Специфичната за българския печатъ отъ предосвободителната епоха идейна и национална насока и тежкитъ условия, при които бѣ поставенъ да се развива, обясняватъ изчерпателно отсъствието на каквато да е граница между издателство и редакция. Издатель, редакторъ и твърде често печатаръ бѣ едно и сѣщо лице, което трѣбваше само или съ твърде малко помощници да се грижи, както за написването, събирането и подреждането на материала, тъй и за финансирането, печатенето и експедирането на вестника. Сложната машина на единъ вестникъ, следователно, се поставяше въ движение отъ нѣколцина идеалисти, които не жалѣха нито сръдства, нито трудъ, нито сънъ, за да помогнатъ за просвѣщението и събуждането на националното съзнание на българския народъ.

Жизнениятъ елементъ въ издателския организъмъ е кръвта на паритѣ. Капитали, обаче, по онова време, поради примитивното земледѣлско стопанство, не можеха да се натрупватъ, пѣкъ и дори нѣкои да разполагаха съ такива, малкиятъ читателски кръгъ, несигурността въ страната, прѣчкитѣ на властта, лошитѣ съобщителни сръдства, липсата на индустрия и оживена търговия, които да доставятъ обявления, както и липсата на какъвто да е изгледъ за скромна печалба, би ги разколебало да вложатъ пари въ такива рисковани предприятия. Ето защо народнитѣ дейци издаваха печатни издания, подбуждани отъ чисто идеалистични, а не отъ спекулативни съображения, безъ да си правятъ илюзии, камо ли да положатъ трудъ да търсятъ капитали и създаватъ издателства по европейски образецъ. Тѣ, пѣкъ и всички по-трезви елементи, схващаха, че едно подобно предприятие не би могло да донесе друго, освенъ загуби. Затова гледаха да си осигурятъ материалната и морална подкрепа на родолюбиви българи, нѣкои отъ които на драго сърдце жертвуваха сръдства за общото народно дѣло. Нѣкои богати хора се нагърбваха да подкрепятъ редовно изданието на вестника, или списанието, какъвто бѣ случаятъ съ „Любословие“, за печатенето на което Ралли Хаджи Мавруди поставяше на разположение на редактора всѣкимесечно по 30 двастолъпника; други — което се случваше по-често — даваха отъ време на време по нѣкоя парична